

PROFESSIONAL TA'LIM MUASSASALARIDA TA'LIM XIZMATLARNI TASHKIL ETISHDAGI USLUBLAR HAMDA TEXNALOGIYALAR

Usmonov Sodiq – Jizzax Davlat Pedagogika Universiteti dotsenti.

Boqiyev Ramazon – JDPU 2 - kurs TMB magistranti.

Annotatsiya: Bugungi kunda jamiyatimizda professional ta'lim tizimini mazmunan modernizatsiyalash va ta'lim tarbiya samaradorligini yangi sifat bosqichiga ko'tarishdan asosiy maqsad yoshlarimizning zamonaviy bilim va kasbga ega bo'lishiga hamda zamonaviy dunyo qarashga ega bo'lishiga qaratilgan. Tahlikali zamonda mavjud bo'lgan har qanday xatarga, zararli ta'sir va oqimlarga nisbatan ogoh, sezgir va hushyor bo'lib yashashini va jamiyatimiz hayotida munosib o'rin egallashini ta'minlashdan iborat hisoblanadi.

Annotatsion: Today, the main goal of modernizing the system of professional education in our society and raising the efficiency of education to a new level of quality is aimed at acquiring modern knowledge and skills, acquiring a modern outlook. It is important to ensure that people are aware, sensitive and aware of all the dangers, harmful effects and currents that exist in times of danger, and to ensure that they occupy a worthy place in the life of our society.

Аннотация: Сегодня основная цель модернизации системы профессионального образования в нашем обществе и поднятия эффективности образования на новый качественный уровень направлена на приобретение современных знаний и навыков, приобретение современного мировоззрения. Важно добиться того, чтобы люди были осведомлены, чутки и осведомлены обо всех опасностях, вредных воздействиях и течениях, существующих во время опасности, и чтобы они занимали достойное место в жизни нашего общества.

Kalit so'z: professional ta'lim, pedagogik texnologiya, ta'lim, o'qituvchi, guruhda ishlash, modernizatsiya, ta'lim tarbiya samaradorligi

Key words: professional education, pedagogical technology, education, teacher, group work, modernization, educational training

Ключевые слова: профессиональное образование, педагогическая технология, образование, педагог, групповая работа, модернизация, образовательная подготовка

Zamonaviy sharoitda mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy holati uning insoniyat sivilizatsiyasi rivojiga, fan, madaniyat va ta'limga qo'shayotgan hissasiga bevosita bog'liqligi barchamizga sir emas. Bu jarayonda professional ta'lim hamda oliy ta'lim jamiyat ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy, zamonaviy axborot jarayonlarining asosiy, yetakchi omillaridan biri sifatida alohida o'rin tutadi. Jamiyat hamda davlat hayotining barcha sohalari shiddat bilan rivojlanayotgani, mamlakatimizning jahon sivilizatsiyasi yetakchilari qatoriga kirish yo'lida tez va sifatli ilgarilab borishini, harakatlarini ta'minlaydigan zamonaviy innovatsion g'oyalar, ishlanmalar va texnologiyalarga asoslangan tadbirlar ta'lim tizimini takomillashtirish vazifalarini ham belgilab berdi. Shu asosda Respublikamizda amalga oshiriyotgan keng ko'lamli islohotlar fonida ta'lim tizimida sezilarli yuksalish kuzatilib bormoqda, ko'lam va sifat jihatdan jiddiy tarkibiy o'zgarishlar yuz bormoqda. Shuningdek, xalqaro mehnat bozori talablari, integratsion jrayonlarning jadallashuvi, raqamlashtirish, zamon talablariga mos malaka va ko'nikmalarga ega bo'lgan raqobatbardosh o'rta bo'g'in mutaxassislarini tayyorlab borishni, kasb – hunar ta'lim sohasida yangi tizimni – xalqaro andozalarga mos bo'lgan professional ta'lim tizimini talab qildi. Davlatimiz iqtisodiyotini yanada isloh qilish, uni barqaror o'stirish hamda modernizatsiyalash jarayonlarida samarali, faol ishtirok etishga qodir bo'lgan kadrlarni tayyorlash maqsadida o'quv jarayoniga innovatsion shakllar, texnologiyalar hamda zamonaviy texnologik ishlanmalarni qo'llab, profesional ta'lim va ishlab chiqarishning o'zaro hamkorligini ta'minlash ta'lim xizmatlarini tashkil etishdagi asosiy masala sifatida qolmoqda.

Talabgorlarning professional ta'lim muassasalarini ixtiyoriy tanlashlari va kasb yoki mutaxassislik bo'yicha bilim olishlari, shuningdek, "Hayot davomida ta'lim olish" prinsipi asosida kasbiy tayyorgalik va qayta tayyorlashdan o'tishlari imkoniyatiga ega bo'lish sharoitlarini yaratish hamda Professional ta'lim olish orqali shaxslarning intellectual,

madaniy hamda ma'naviy rivojlanishga bo'lgan individual extiyojlarini qondirish, o'quvchilarda vatanparvarlikni, faol fuqorolik pozitsiyasini shakllantirish hamda ularda mas'uliyat va ijodiy faoliyatni, amaliyotni rivojlantirish zamonaviy ta'lim tendinsiyasining barqaroq ko'rinishi hisoblanadi.

Respublikamiz Oliy va o'rta maxsus bilim yurtlarida o'quv muassasalari uchun yaratilgan saytlar kataloglashtirish, respublika ta'lim muassasalarida tayyorlanayotgan elektron o'quv adabiyotlarini barcha ta'lim muassasalari orasida targ'ib qilish muhim va murakkab vazifa hisoblanadi. Prezidentimizning Oliy Majlisga Murojaatnomasida davlatimizda 2020-2021 o'quv yilidan boshlab kadrlar malakasini xalqaro mehnat bozori talablariga moslashtirish asosida Milliy malaka tizimini ishlab chiqish vazifasi kun tartibiga qo'yildi. Davlatimiz rahbariyati tomonidan ushbu masalani ijobiy yechimini topish hamda ta'lim muassasalari uchun yaratilgan elektron o'quv resurslari va ta'lim muassasalari saytlarini ta'lim jarayoniga tatbiq etishga jiddiy e'tibor berilmoqda. [1]

An'anaviy va elektron shakldagi o'quv materiallari yagona ta'lim muhitining tarkibiy qismi sifatida bir-birlarini to'ldirishlari muhim sanaladi. Yangi axborot texnologiyalarining imkoniyatlaridan foydalanish ayrim pedagogik muammolarni bartaraf etishga bugungi kunda xizmat qiladi. O'quv muassasalari uchun yaratilgan saytlar yordamida o'qitish, o'quv jarayonini a'nnaviy tashkil etishning asosiy shakllarini o'z ichiga oladi. Ma'ruza, seminar va amaliy mashg'ulotlar, laboratoriya amaliyoti, nazorat tizimi, tinglovchilarning ilmiy tadqiqot va mustaqil ishlari zamonaviy axborot tizimidan xabardor ekanligi shular jumlasidandir. O'quv jarayonini tashkil etishning ushbu barcha shakllari amaliyotda tinglovchilarni mustaqil bilish faoliyati turli axborot manbalari bilan osongina birlashtirishni, kurs olib borayotgan o'qituvchi bilan tezkor va tizimli aloqa qilish hamda tinglovchilarning guruh bo'lib ishlarni amalga oshirish imkoniyatini beradi. Ta'lim jarayonida Internet saytlaridan foydalanish imkoniyatlarini, uning samaradorligini aniqlashda avval Internet xizmatining turlari va ularning xarakterini aniqlab olish nihoyatda muhimdir. Aynan ana shu aniqlangan ma'lumotlar Internet tarmog'ida ishlashning tashkiliy jihatdan shakli va usullarini ajratib olishga yordam beradi. Yangi axborot texnologiyalar vositalari takomillashib va rivojlanib borayotgan hozirgi sharoitda o'quv muassasasida

tahsil olayotgan talabalarning (umuman har qanday sohada faoliyat ko'rsatuvchilarning) zarur axborotlarni Internet tizimidan mustaqil ravishda topa olishi, ular duch keladigan mavjud mutaxassisligiga oid muammolarni to'la va to'g'ri hal qila olishidagi muhim sharoitlardan biriga aylanib bormoqda. Ta'lim xizmatlari marketingi mohiyatini o'rganishni uni tarkib toptiruvchi unsurlardan: ta'lim xizmatlari sub'ektlari va ob'ektlaridan boshlagan ma'qul. Ta'lim xizmatlari marketingi sub'ektlari sirasiga, qoidaga ko'ra: ta'lim muassasalari, xizmat iste'molchilari, bozorda ta'lim xizmatlarini ilgari surish faoliyatini amalga oshiruvchi tashkilotlar va tuzilmalar kiritiladi. Biz o'rganayotgan holatda ta'lim muassasalari sifatida professional ta'lim muassasi (ta'lim muassasasi)ning o'zi ko'rib chiqiladiki, uning iste'molchilari yuridik shaxslar ham, jismoiniy shaxslar ham bo'lishi mumkin. Qo'shimcha qilib faqat shuni aytish mumkinki, ta'lim muassasasi xizmatlari marketingining pirovard iste'molchilari (ob'ekti) asosan katta yoshdagi aholi vakillari bo'lib hisoblanadi. SHu sababli katta yoshlilar pirovard iste'molchilar sifatida ta'limning yo'nalishlarini, shakllarini, joyini, vaqtini moliyalash manbalarini tanlashga sezilarli ta'sir o'tkazadilar. [2]

Ta'lim xizmatlari ko'rsatishga oid marketing munosabatlari, uning dasturlari va boshqa xizmat turlari o'quv kurslarining iste'molchisi sifatida yuz ko'rsatuvchi katta yoshdagi odam manfaatlari atrofida shakllanadi. Ta'lim muassasasining marketing faoliyatini tashkil etishda ta'lim xizmatining o'zi ta'limning ustoz-muallim atalmish ta'lim beruvchi ob'ektidan ajralmasdir. Professional bilim, kattalarga ta'lim berishning maxsus uslubiyatlaridan foydalanish, auditoriyani jalb eta bilish, tinglovchilar bilan ishonch hasosidagi munosabatlarni o'rnatish, ta'lim natijasiga katta ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli, muallimni, yoki mashg'ulot jarayonini uyushtiruvchi boshqa shaxsni tanlash va uni tayyorlash, ko'pincha hatto yaxshi saviyada tayyorlangan dasturlar va o'quv materiallaridan-da ko'proq ahamiyat kasb etadi. Muallim bilan ishlashda yo'l qo'yilgan kamchiliklar, Markazlarning faoliyatida jiddiy muammolarni keltirib chiqarishi mumkin (tinglovchilarning qoniqmasligi, rejalashtirilgan natijaga erisha olmaslik, ayrim tinglovchilarning mashg'ulotlarda qatnanishishni rad etishlari.

Xulosa o'rnida shuni ta'kidlashimiz joizki professional ta'lim xizmatlar o'zining mazmuni bilan bo'lajak mutaxassis shaxsini shakllantirishga qaratilgan vazifani amalga oshirishi lozim. Unga ilmiy yondashuvlar esa ta'lim mazmunini bilimlar, malaka hamda ko'nikmalar, qarashlar va e'tiqodlar, shu bilan birga, bilish nazariyasi kuchi hamda amaliy tayyorgarliklar rivojlanishining muayyan darajasi tizimi yig'indisi sifatida izohlaydi. Ta'lim mazmunining mohiyati unga bo'lgan turli yondashuvlar mezonida belgilanadi. Hozirgi davrda ta'limni insonparvarlashtirish hamda ta'lim mazmunining mohiyatini shaxsga yo'naltirilgan yondashuvni maydonga olib chiqdi. Bu yondashuv markazida esa shaxs turadi. Bu kabi yondashuv ta'lim mazmunini erkin tanlash imkoniyatini beradi. Shaxsga yo'naltirilgan yondashuvni amalga oshirish jarayonida shaxsning ta'limiy, ma'naviy, madaniy hamda hayotiy talablari qondiriladi. Eng muhimi, shaxsga nisbatan insonparvarlik munosabati namoyon bo'ladi, madaniy - ta'limiy sharoitda o'qish individualligi hamda mustaqil harakat qila olish imkoniyati shakllanadi. Bugungi zamonaviylashgan ta'limdagi islohotlar esa shaxsning mehnat bozorida raqobatbardoshlik sifatleri ta'minlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOT

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti SH.M. Mirziyoevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi. – Toshkent, “Xalq so'zi” gazetasi, 2020 yil 25 yanvar. Manba: www.press-servise.uz
2. Nazarova D. Ta'lim xizmatlari marketingida axborotni boshqarish // Jamiyat va boshqaruv. – 2010. – 3. – 66-67-b.